

POLITICKÁ GEOGRAFIE

9. přednáška: Konflikty

Definice pojmu konflikt

3 základní druhy mezilidských interakcí

- **Spolupráce** – společně se dosahuje určitý cíl, nebo prosazují společné zájmy
- **Soutěž** – aktéři se snaží dosáhnout téhož cíle na úkor ostatních, ale v rámci pravidel platných pro všechny, jejichž dodržování stojí nad zájmy aktérů (dodržení pravidel je důležitější než dosažení cíle)
- **Konflikt** – aktéři se snaží dosáhnout téhož cíle na úkor ostatních, jejich pozornost je ale upřena přednostně na konkurenty, nikoliv na dosažení cíle jako při soutěži

Konflikt je tedy ...

- ... sociální situace, kdy v tomtéž okamžiku minimálně dva aktéři usilují o získání téhož statku/hodnoty, přičemž tohoto statku/hodnoty není dostatek, aby uspokojil poptávku všech aktérů
- Konflikt má 4 základní aspekty. Při konfliktu
 - **aktéři**
 - **jednají**, aby
 - prosadili své **zájmy** a hodnoty, které jsou
 - **neslučitelné**.

Konflikt nemusí být násilný ...

... a ani „společensky nežádoucí“

- spory a konflikty jsou přítomny ve všech společnostech a ve všech mezilidských vztazích
- ne všechny konflikty obsahují prvky ozbrojeného násilí:
 - ▣ propaganda, demonstrace, sankce, soudní pře
- konflikty mohou být i produktivní a kreativní
 - ▣ mnohé západní společnosti jsou postaveny na myšlence soutěže jako „hybatele pokroku“)
- mohou však být velice nákladné a mohou také mít drastické následky

Hranice soutěž – konflikt

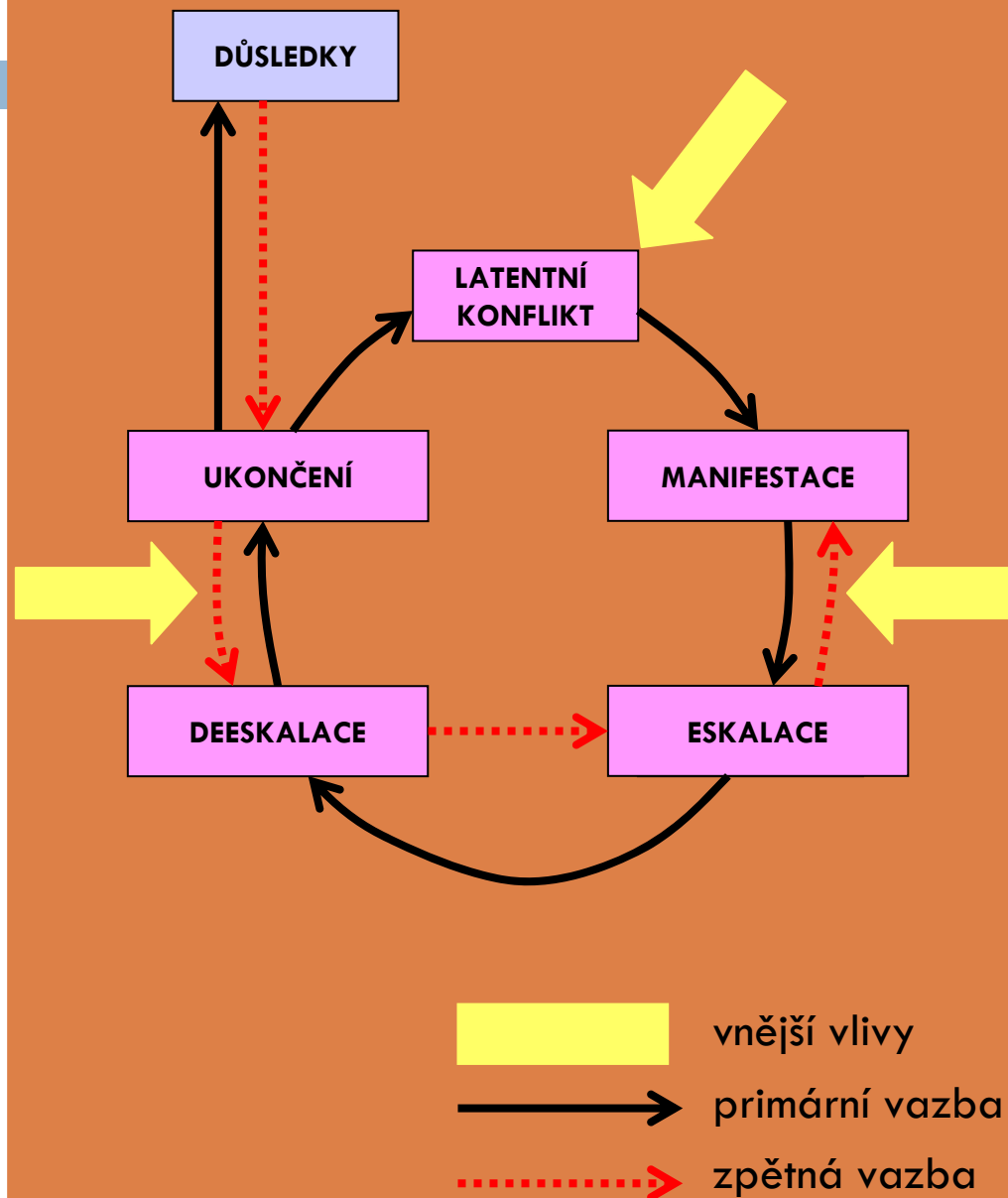
- Hranice je nevýrazná, soutěž přerůstá v konflikt zejména tehdy, když:
 - ▣ Jedna ze stran (z)hodnotí pravidla jako příliš omezující
 - ▣ Šance na vítězství v soutěži jsou velmi nevyrovnané
 - ▣ Pokud některá strana v rámci pravidel vůbec nemůže dosáhnout vítězství
 - ▣ Pokud zmizí autorita dbající na dodržování pravidel (např. ve zhroutených státech, po revolucích nebo převratech – Irák, Albánie ...)

Konfliktní cyklus

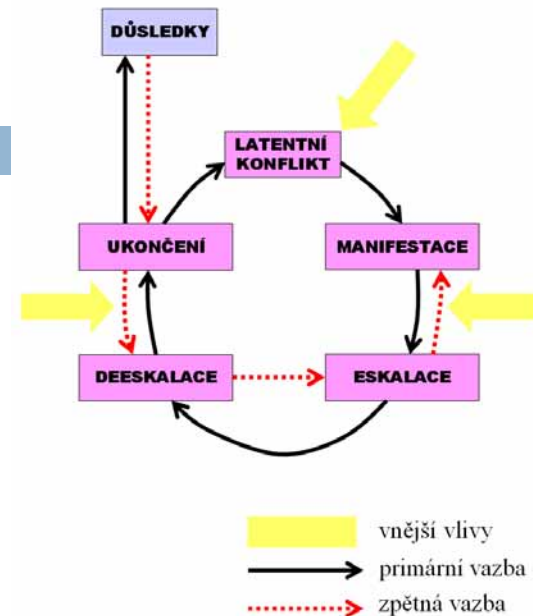
Fáze konfliktu (konfliktní cyklus)

- Jde o dynamický proces vývoje konfliktu, jednotlivá stádia se mohou opakovat, konflikt se může vracet do nižších stádií, ale zpravidla se žádné stádium nepřeskakuje
- Některá řešení mohou být jen dočasná nebo zdánlivá, pak dojde k opakování celého cyklu

Fáze konfliktu (konfliktní cyklus)

- **Latentní fáze** (existují podmínky pro vznik konfliktu, ale konflikt se neprojevuje)
- **Manifestace** (jedna za stran jasně artikuluje svoje požadavky a záměr je aktivně prosazovat na úkor strany druhé)
- **Eskalace** (často zapojení armády, rozšíření sporů o další témata)
- **Deeskalace** nastane ve chvíli, kdy:
 - Jeden protivník získá výraznou převahu (druhý se pak musí podřídít)
 - Konflikt dospěje do **mrtvého bodu** (dosáhne se rovnováhy sil a ukáže se, že konflikt „dosavadními prostředky“ řešitelný není)
- **Ukončení**

Eskalace konfliktu – 24 stupňů

0	mírový stav	konflikty nedosahují intenzity krize	
KRIZE			
1	diplomacie	protestní nóty	červenec 1914 – rakouské ultimátum Srbsku po sarajevském atentátu
2	propaganda	polooficiální obvinění, pohrůžky	24. 4. 1938 – karlovarské požadavky Sudetoněmecké strany
3	diplomacie	povolání velvyslance ke konzultacím domů	říjen 2007 – povolání tureckého velvyslance v USA ke konzultacím
4	diplomacie	odvolání velvyslance	září 2006 – odvolání ruského velvyslance z Gruzie
5	diplomacie	hrozba vážnými důsledky	16. 9. 1938 – ultimatum Spojeného království a Francie vládě ČSR
6	diplomacie	hrozba omezeným hospodářským bojkotem	říjen 2006 – turecká hrozba hospodářských následků pro Francii
7	hospodářské vztahy	omezený hospodářský bojkot	říjen 2006 – turecký omezený bojkot zboží z Francie
8	diplomacie	hrozba úplnou ekonomickou blokadou	1962 – ekonomické hrozby USA směřované Castrovu režimu na Kubě
9	hospodářské vztahy	ekonomická blokáda	30. 5. 1992 – sankce RB proti Jugoslávii
10	propaganda	široké oficiální obviňování a pomlouvání	1938 – projevy A. Hitlera proti Československu
11	vojenství	demonstrace síly bez konfrontace	13. 9. 1938 – vyhlášení stanného práva a rozpuštění Sudetoněmecké str.
12	vojenství	částečná mobilizace	21. 5. 1938 – částečná mobilizace československé armády
13	vojenství	omezená konfrontace vojenských sil	21.–22. 9. 1938 – pokus jednotek SS a SA o obsazení českého pohraničí
14	vojenství	úplná mobilizace	23. 9. 1938 – úplná mobilizace československé armády

Eskalace konfliktu – 24 stupňů

HLUBOKÁ KRIZE

15	diplomacie	formální přerušeni diplomatických styků	1981 – přerušeni dipl. styků mezi Sýrií a Irákem (irácko-iránská válka)
16	veřejnost	přerušeni komunikace mezi občany	srpen 1961 – stavba berlínské zdi
17	vojenství, ekonomika	formální blokáda	3. 2. 1962 – blokáda obchodu mezi USA a Kubou
18	veřejnost	omezená evakuace	podzim 1938 – evakuace českých úředníků z pohraničí
19	vojenství	okázalá omezená demonstrace síly	červen 1968 – cvičeni vojsk Varšavské smlouvy na území ČSSR

VÁLKA

20	vojenství	kontrolovaná lokální válka	březen–červen 1999 – zásah vojsk NATO v Kosovu
21	vojenství	omezená celosvětová válka	1914–1918 – 1. světová válka
22	vojenství	úplná evakuace, vyklizení	2005 – izraelská evakuace osad v pásnu Gazy
23	vojenství	lokální jaderná válka	
24	vojenství	totální válka ve světovém měřítku	1939–1945 – 2. světová válka

upraveno podle:
Krejčí, O. (1997): Mezinárodní politika

Klasifikace ozbrojených konfliktů

... především:

□ **Násilné / ozbrojené konflikty**

- Alespoň jeden z aktérů použije ozbrojené násilí
- Těší se větší pozornosti veřejnosti a také výraznějším snahám je řešit

□ **Nenásilné**

- Nepoužije se ozbrojené násilí, konflikt probíhá za použití hospodářských, politických nebo ekonomických prostředků
- Může jít i o první fáze eskalace konfliktu, který následně přeroste v ozbrojený
- ... ale také o „šedou zónu“ kolem hranice konflikt x soutěž
- Jsou sledovány méně, hlavně se studuje nebezpečí jejich další eskalace
- Přesto mohou mít závažné hospodářské nebo politické důsledky

... podle ztrát na životech

□ **Konflikty nízké intenzity**

▣ **Malý ozbrojený konflikt**

- více než 25 lidí za rok zemře v boji, v průběhu celého konfliktu ale do 1000 lidí

▣ **Střední ozbrojený konflikt**

- za rok zemře 25–1000 lidí, v celém konfliktu více než 1000

□ **Konflikty vysoké intenzity**

▣ **Válka**

- nejméně 1000 obětí za rok

... podle mezinárodního práva

- mezinárodní právo (Ženevská konvence) rozlišuje 4 kategorie ozbrojených konfliktů na základě toho, jaký charakter mají jejich aktéři:
 - ▣ **Mezistátní konflikty (A)** (*international conflicts*) – vyhlášená válka nebo ozbrojený konflikt mezi 2 nebo více státy, do této kategorie spadá také okupace (i v případech, kdy se neseťká s odporem)
 - ▣ **Národně osvobozenecká hnutí (B)** (*Struggles for national self-determination*) – boj proti okupaci, boj národů proti koloniálním a rasistickým režimům za sebeurčení
 - ▣ **Vnitrostátní konflikty (C)** (*Intrastate conflicts*) – ozbrojený konflikt mezi armádou státu a jinými organizovanými ozbrojenými skupinami majícími velení a kontrolujícími část území, jež umožňuje provádět trvalé a koordinované vojenské operace a aplikovat ženevské konvence; nepatří sem izolované násilné činy, vnitřní nepokoje ap.
 - ▣ **Ostatní ozbrojené konflikty (D)** – jde o konflikty vnitrostátní, kde ale bojující strany nesplňují předchozí definici

... podle mezinárodního práva

- První 2 kategorie mají velmi přísná pravidla vedení boje, kterými se musí řídit a existují jasně definované kontrolní mechanismy
- Možnosti mezinárodní kontroly vnitrostátních konfliktů jsou menší
- Zvláštní charakter – vlastně tvoří 5. kategorii – mají:
 - ▣ **Internacionalizované vnitrostátní konflikty** (*Intrastate internationalized conflicts*) – jde o primárně vnitrostátní konflikt (aktéři jsou uvnitř jednoho státu), mezinárodní společenství ale působí jako prostředník nebo garant řešení konfliktu (mírové mise, uznání povstalců, apod.)

... podle geografického rámce

- **Lokální války** (uvnitř státu, nebo mezi 2 státy)
 - ▣ Např. irácko-iránská válka, válka v Jižní Osetii
- **Regionální války** (více států jednoho regionu)
 - ▣ např. izraelsko-arabská válka 1948–49, válka v Kongu
- **Globální válka** (větší množství zemí z různých regionů a kontinentů)
 - ▣ obě světové války

... podle délky trvání

□ **Krátké války**

- rozhodne je zpravidla jedna bitva, trvají do 1 roku
- Obvykle má jeden soupeř výraznou převahu
- Např. první válka v Zálivu (1990–1991), válka v Jižní Osetii, šestidenní válka (1967), dobytí Francie (1940)

□ **Vleklé války**

- řada bitev, trvají přes 1 rok, někdy i celá desetiletí
- Obvykle jsou síly přibližně vyrovnané
- Např. irácko-iránská válka, indicko-pákistánský konflikt, v minulosti „stoletá“, třicetiletá, sedmiletá válka, války s Osmanskou říší

... podle intenzity

- **omezené války**
 - pro dosažení omezených politických cílů – např. kvůli připojení určitého území
 - nejsou mobilizovány všechny zdroje
 - civilisté většinou mimo – např. prusko-rakouská válka (1866)
- **totální války**
 - dosažení absolutního cíle
 - mobilizují se veškeré zdroje státu
 - přímé dopady na civilisty – např. světové války, americká občanská válka, v některých aspektech válka v Bosně
- Omezené války často končí nerozhodně nebo kompromisem, totální války zpravidla není možné ukončit dohodou, ale jen porážkou jedné ze stran
- Totálním cílem je obecně zničení protivníka, např. bezpodmínečná kapitulace (velmi vzácný jev!!!), okupace celého státu, svržení vlády

... podle způsobu vedení války

□ Pravidelná válka

- válka je formálně vyhlášena subjektem mezinárodního práva
- bojuje armáda, civilisté mimo
- dodržují se zvyklosti vedení boje a zacházení se zajatci

□ Nepravidelná válka

- válka není formálně vyhlášena, nebo někteří aktéři nejsou státy
- bojují i nepravidelné ozbrojené formace, často zapojeni do bojů civilisté
- dodržování zvyklostí vedení boje a zacházení se zajatci je problematické (Kdo je příslušník bojující strany a kdo civilista? Jaké je právní postavení bojujících stran?)
- specifické jsou metody boje:
 - vyhýbání se přímému boji
 - překvapivé útoky ze zálohy
 - útoky na pečlivě vybírané cíle (infrastruktura, významní činitelé)
- Nepravidelná válka je typická pro národněosvobozené hnutí a různé revoluční skupiny, může však být i doplňkem pravidelné války – např. partyzánské hnutí u nás nebo v SSR v týlu nepřítele)

Příčiny ozbrojených konfliktů v mezinárodních vztazích

Jaké cíle mají války?

- Příčin celá řada, nejběžnější jsou:
 - ▣ **války pro zisk** (suroviny, území, strategická výhoda, dopravní koridor)
 - ▣ **války ze strachu** (většina států se cítí subjektivně ohrožena – proto vznikají „preventivní války“, cílem je odstranit skutečné nebo domnělé ohrožení ze strany protivníka)
 - ▣ **války ze zásady** (cílem je šíření ideologie – křížácké výpravy)

Jaké jsou ale vlastně *příčiny*?

- Příčiny lze hledat obecně na 3 úrovních:
 - ▣ Jsou války způsobeny systémem mezinárodních vztahů? (pak je potřebná *system-level analysis* – analýza na úrovni systému)
 - ▣ Vznikají příčiny na úrovni států? (potřebná *state-level analysis* – analýza na úrovni států)
 - ▣ Zapříčiňují války rozhodnutí jednotlivců? (je potřebná *individual-level analysis* – analýza na úrovni jednotlivců)

Způsobuje války systém mezinárodních vztahů?

- Jako hlavní možné příčiny konfliktů z této oblasti se zmiňují:
 - ▣ anarchie MPS
 - ▣ změny v rozložení moci
 - ▣ regionální rivality (konflikt v sousední zemi ⇒ možnost přenesení v případě, že země jsou kulturně nebo ekonomicky provázané)
 - ▣ růst množství zbraní a jejich inovace (bezpečnostní dilema!)
 - ▣ globální nevojenské hrozby: mezinárodní kriminální gangy, teroristické skupiny, ekonomická destabilizace, environmentální degradace, nedostatek přírodních zdrojů...)

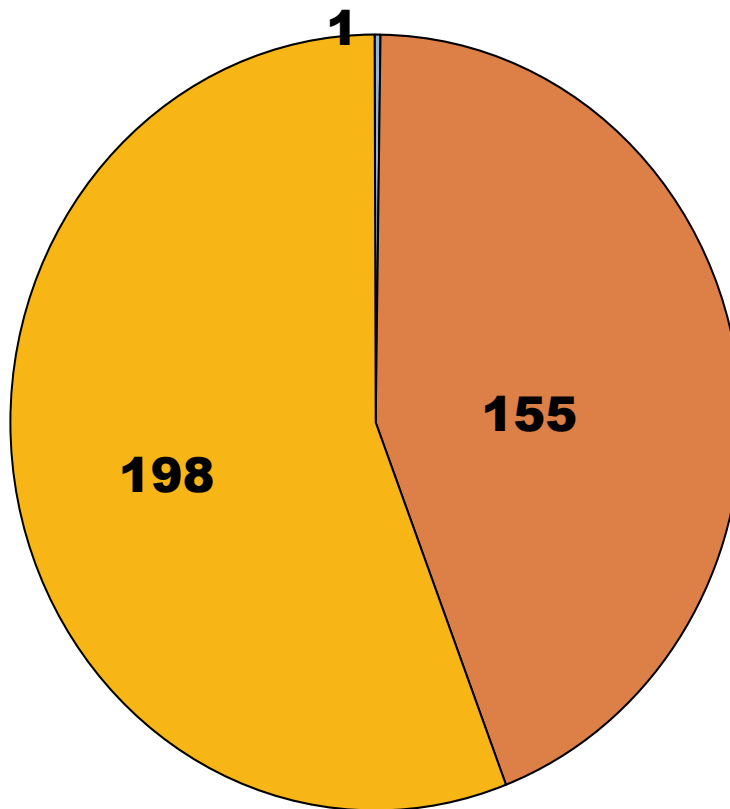
Způsobují války vnitřní faktory jednotlivých států?

- Jako hlavní možné příčiny konfliktů z této oblasti se zmiňují:
 - ▣ kolaps státu
 - ▣ změny politických režimů
 - ▣ **nacionalismus, náboženský extremismus**
 - ▣ spory o přírodní zdroje
 - ▣ dopady kolonialismu
 - ▣ nerovnoměrný rozvoj (zvláště nebezpečná je nezaměstnanost mládeže)
 - ▣ represivní režimy
 - ▣ historie, předchozí konflikty (konflikt stát ekonomicky vyčerpá ⇒ je náchylnější k dalšímu konfliktu)

Způsobují války vnitřní faktory jednotlivých států?

- Kontroverznější příčiny:
 - ▣ míra rizik a možných zisků spojených s válkou (státy „uvažují“ ekonomicky, k válce se uchýlí, když je riziko prohry malé a zisk lákavý ⇒ mír přirozeným důsledkem obchodu)
 - ▣ chudoba (státy chtějí válkami vyřešit problém chudoby)
 - ▣ povaha vládnoucího režimu (nikdy proti sobě nebojují demokratické státy)
 - ▣ hypotéza obětního beránka (před vnitropolitickými boji a nejednotou stát ochrání nejlépe společný vnější nepřítel, válka s ním odvrací pozornost od vnitřních problémů – *diversionary theory of war*)

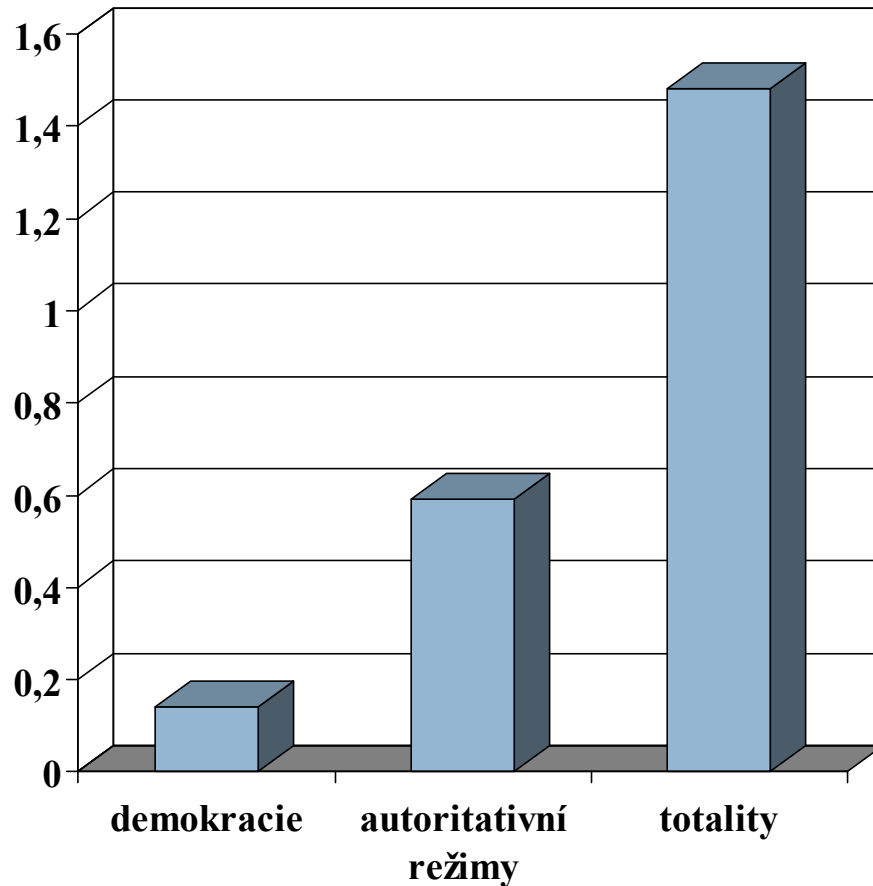
Vztah válek a demokracie

Války v letech 1816–1991
(počet)

- demokracie - demokracie
- demokracie - nedemokratický stát
- nedemokratický stát - nedemokratický stát

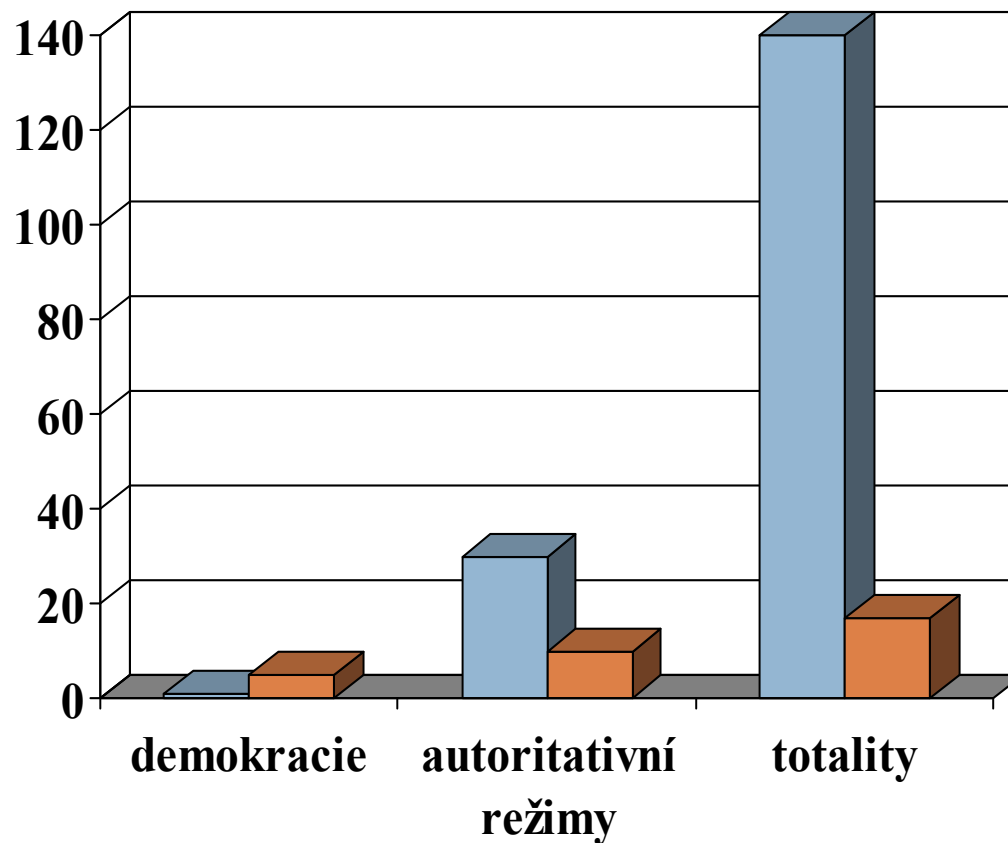
Vztah válek a demokracie

Podíl obyvatelstva zemřelého
v bojích (1900–1987) – odhad (%)

■ přímé ztráty
obyvatelstva v bojích

Vztah válek a demokracie

Počet obětí – odhad (mil.)

Způsobují války rozhodnutí jednotlivců?

- Jako hlavní možné příčiny konfliktů z této oblasti se zmiňují:
 - lidská přirozenost
 - chybné vnímání protivníka, nesprávná interpretace, komunikační problémy
 - nekvalitní / nekompetentní vedení
 - hypotéza kazisvětů (při politických rozhodováních dokáží zastánci silových řešení lépe prosadit své názory)

Dlouhodobé trendy

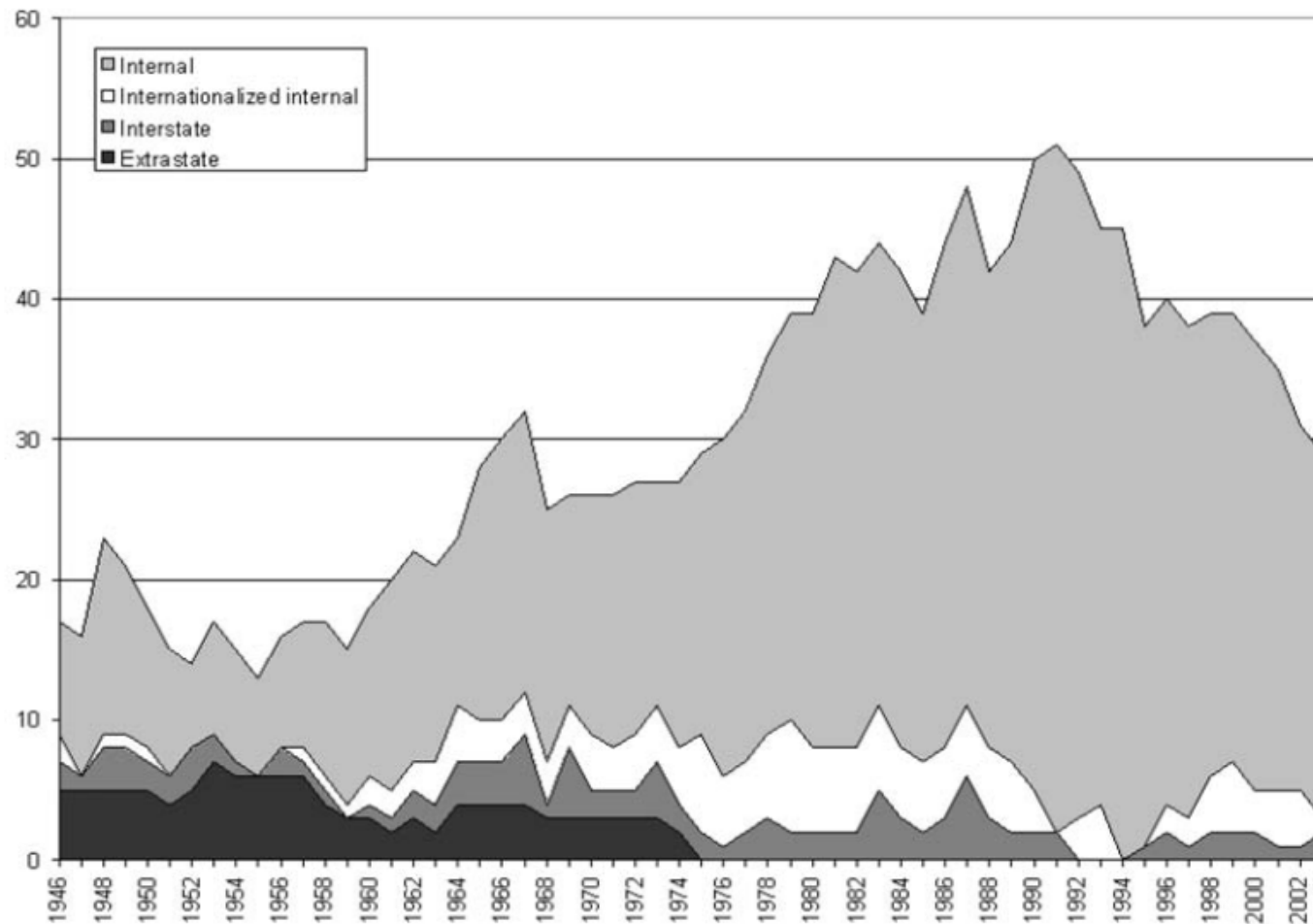

Trendy?

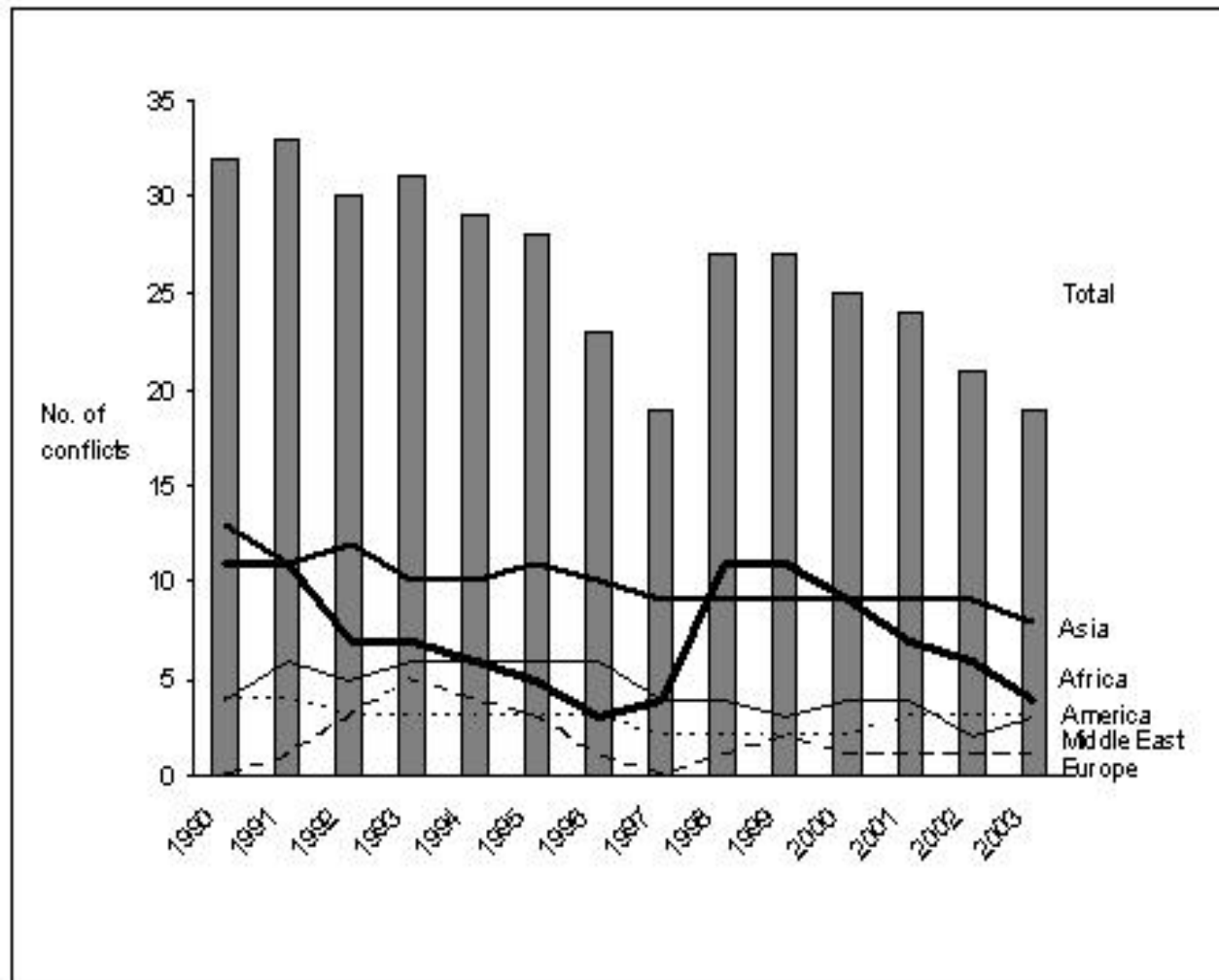
- Je válek stále více?
- Které typy ozbrojených konfliktů převažují?
- Jaká je regionální distribuce ozbrojených konfliktů?
- Jsou války stále více destruktivní?

Ozbrojené konflikty – počet

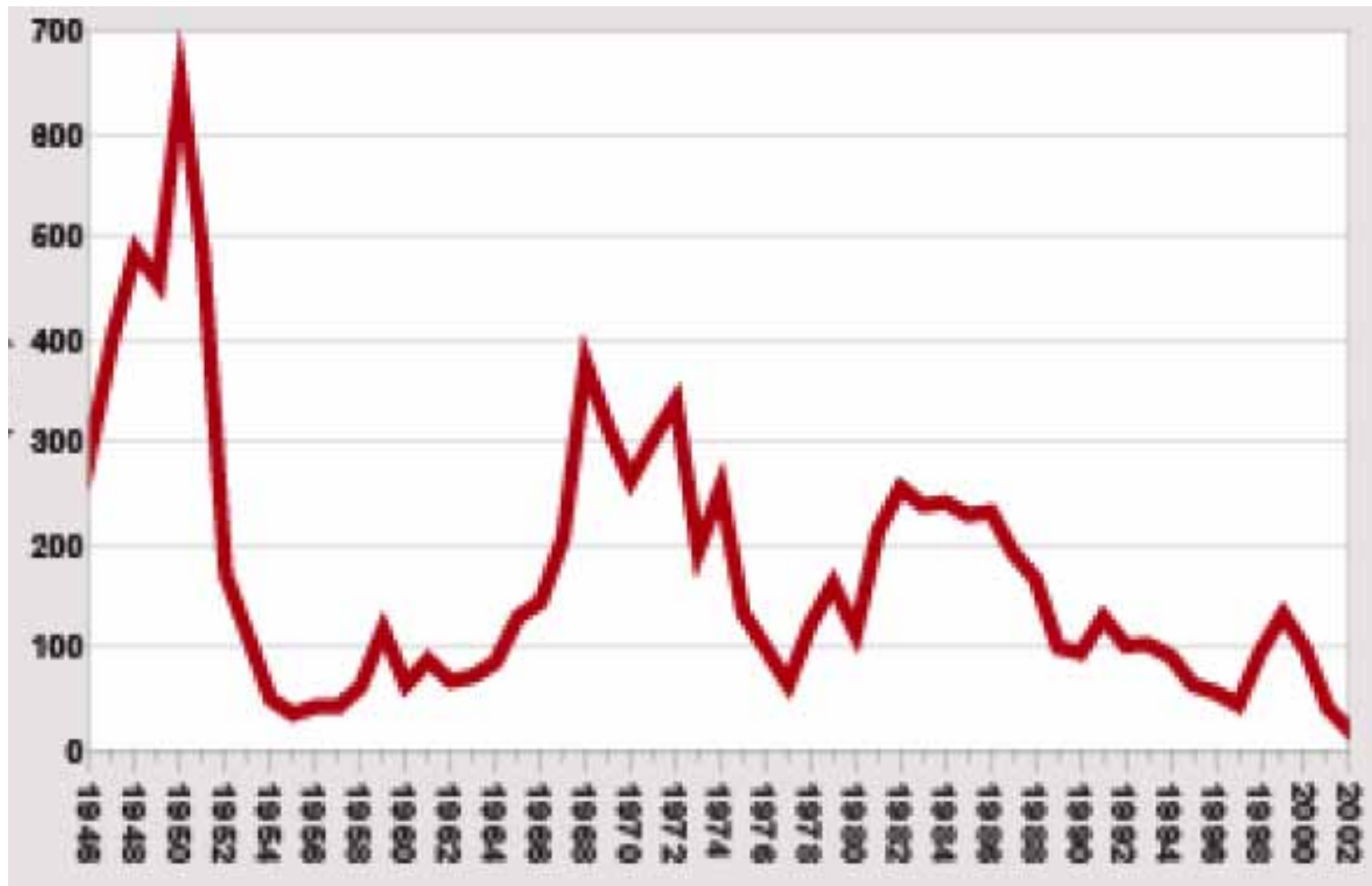
Figure 1. Number of Armed Conflicts by Type, 1946–2003

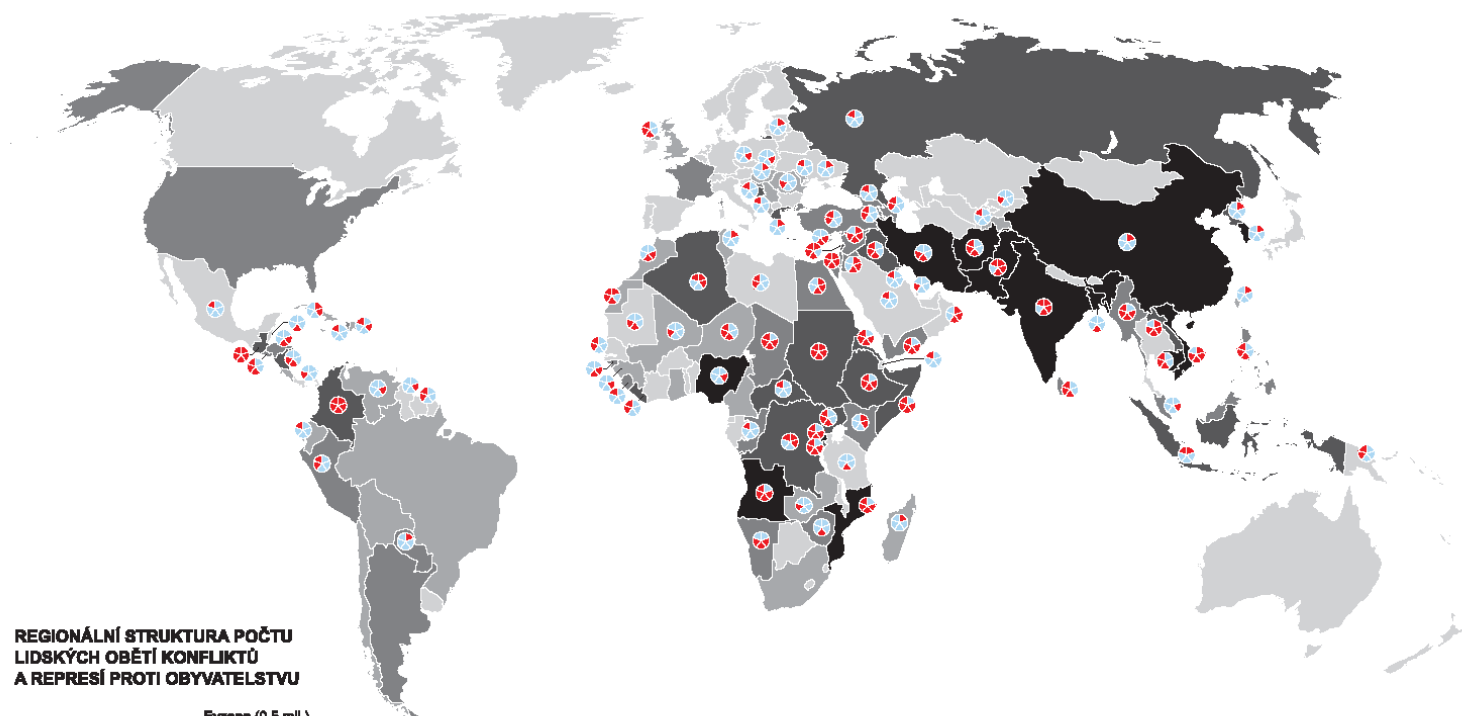
Ozbrojené konflikty – počet

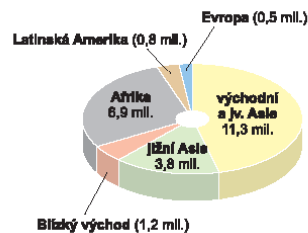
Zemřelí v boji, 1946–2002

Oběti konfliktů po roce 1945

REGIONÁLNÍ STRUKTURA POČTU
LIDSKÝCH OBĚTÍ KONFLIKTŮ
A REPRESÍ PROTI OBYVATELSTVU

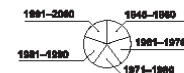

POČET LIDSKÝCH OBĚTÍ KONFLIKTŮ
A REPRESÍ PROTI OBYVATELSTVU (v tis.)

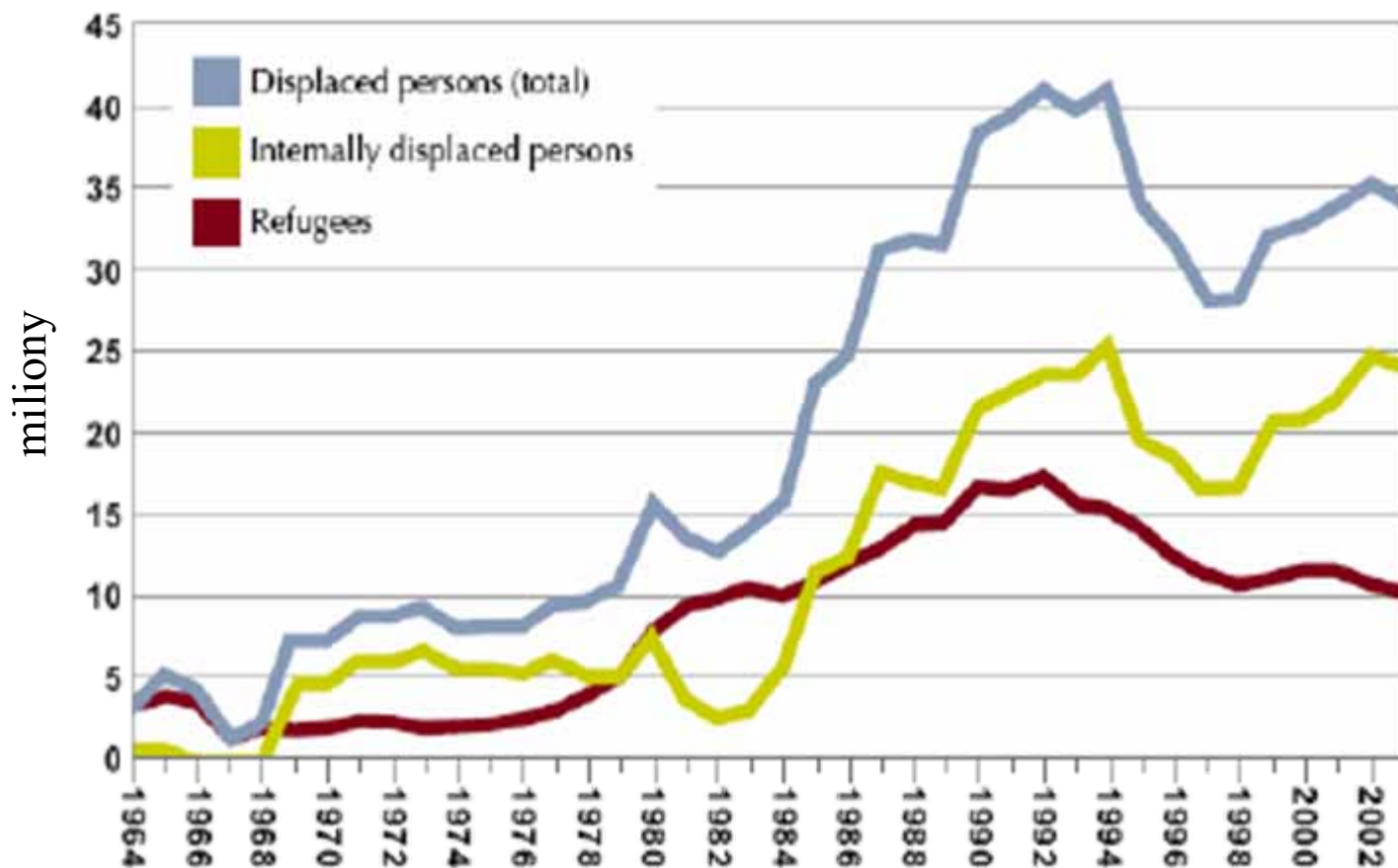

OZBROJENÉ KONFLIKTY

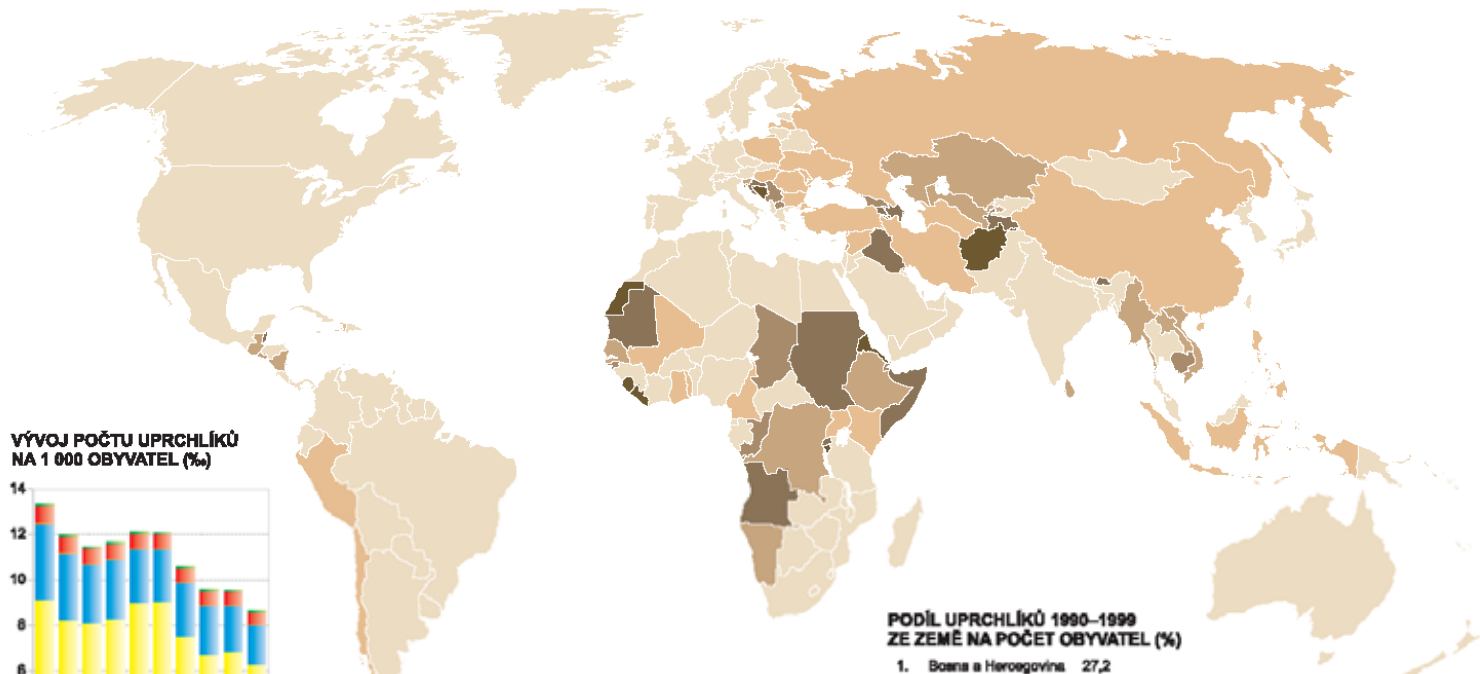
■ alespoň jeden konflikt
v daném období

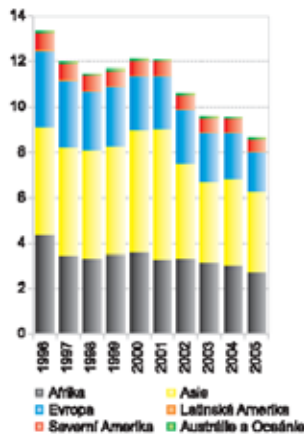
Uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby

Uprchlíci ve světě

VÝVOJ POČTU UPRCHLÍKŮ NA 1 000 OBYVATEL (%)

PODÍL UPRCHLÍKŮ Z DANÉ ZEMĚ NA POČTU OBYVATEL (%)

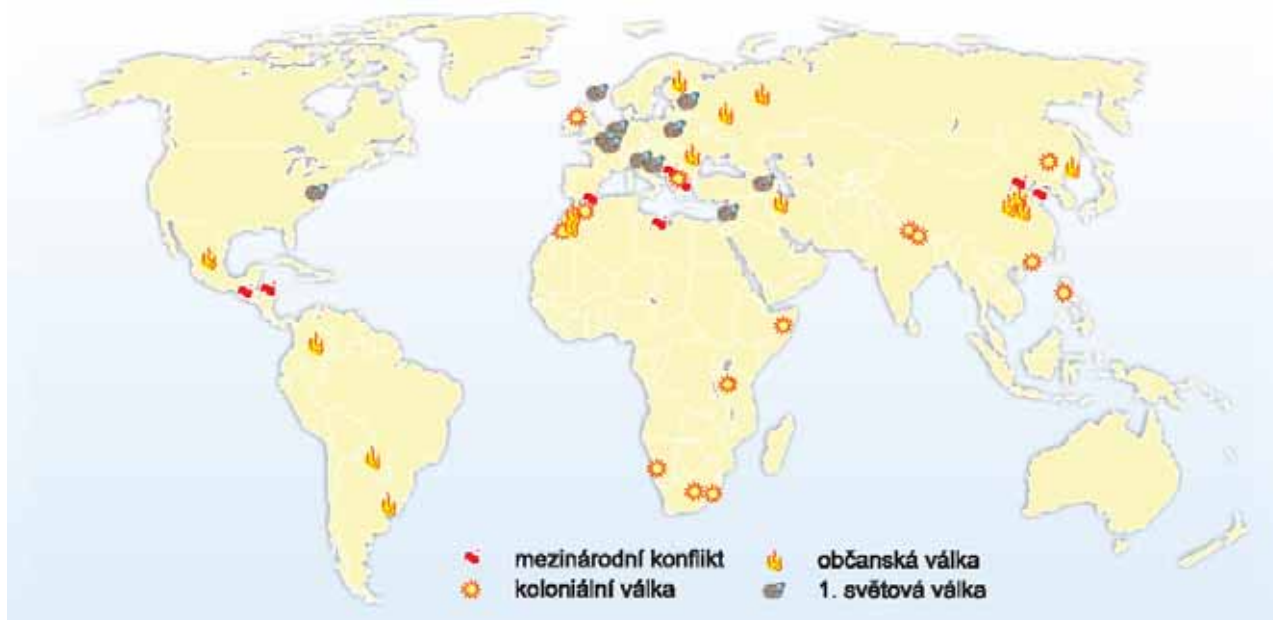

* počet uprchlíků dle UNHCR je nižší než 100

PODÍL UPRCHLÍKŮ 1990-1999 ZE ZEMĚ NA POČET OBYVATEL (%)

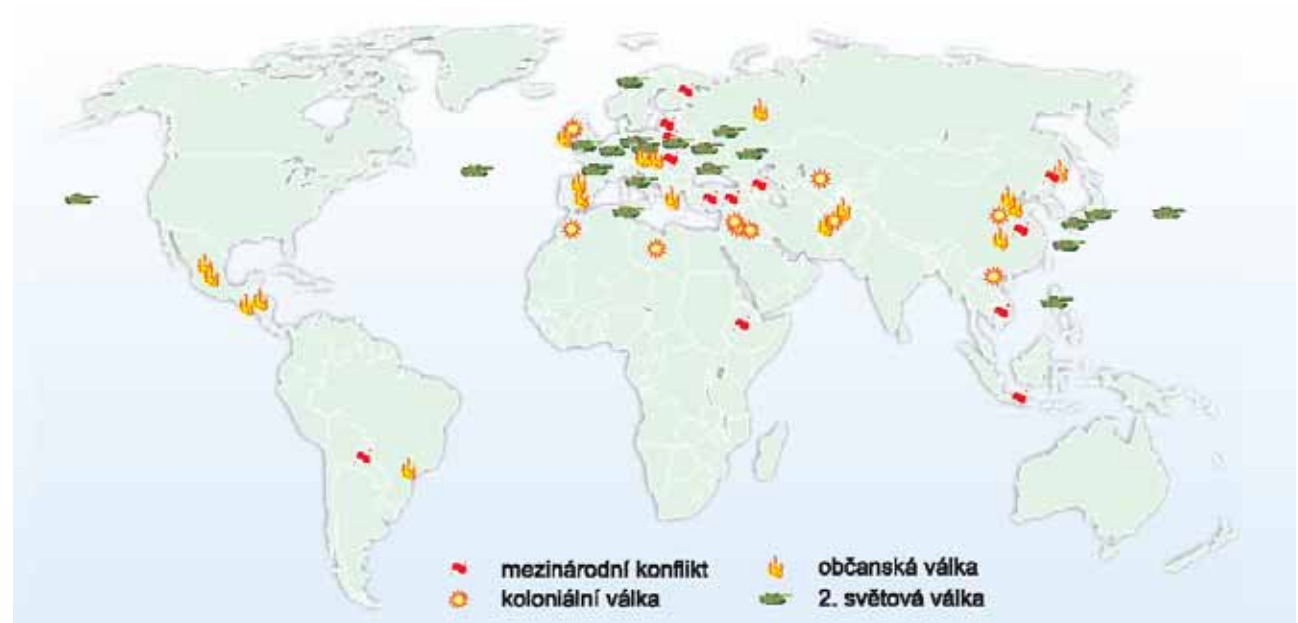
1. Bosna a Hercegovina	27,2
2. Sierra Leone	15,0
3. Guineas-Bissau	14,3
4. Libérie	12,2
5. Rwanda	10,6
6. Arménie	10,4
7. Ázerbájdžán	10,1
8. Belize	8,3
9. Kuvajit	6,1
10. Grúzie	5,8
11. Guineas	4,4
12. Chorvatsko	4,1
13. Šrí Lanka	3,6
14. Burundi	3,2
15. Írán	2,8

Konflikty 1900–1918

- dominují konflikty koloniální a občanské války
- v mezinárodních konfliktech proti sobě stojí zpravidla národy

Konflikty 1919–1945

- více mezinárodních konfliktů, přesun jejich těžiště
- v mezinárodních konfliktech proti sobě stojí nejčastěji rozdílné ideologie

Konflikty 1946–1989

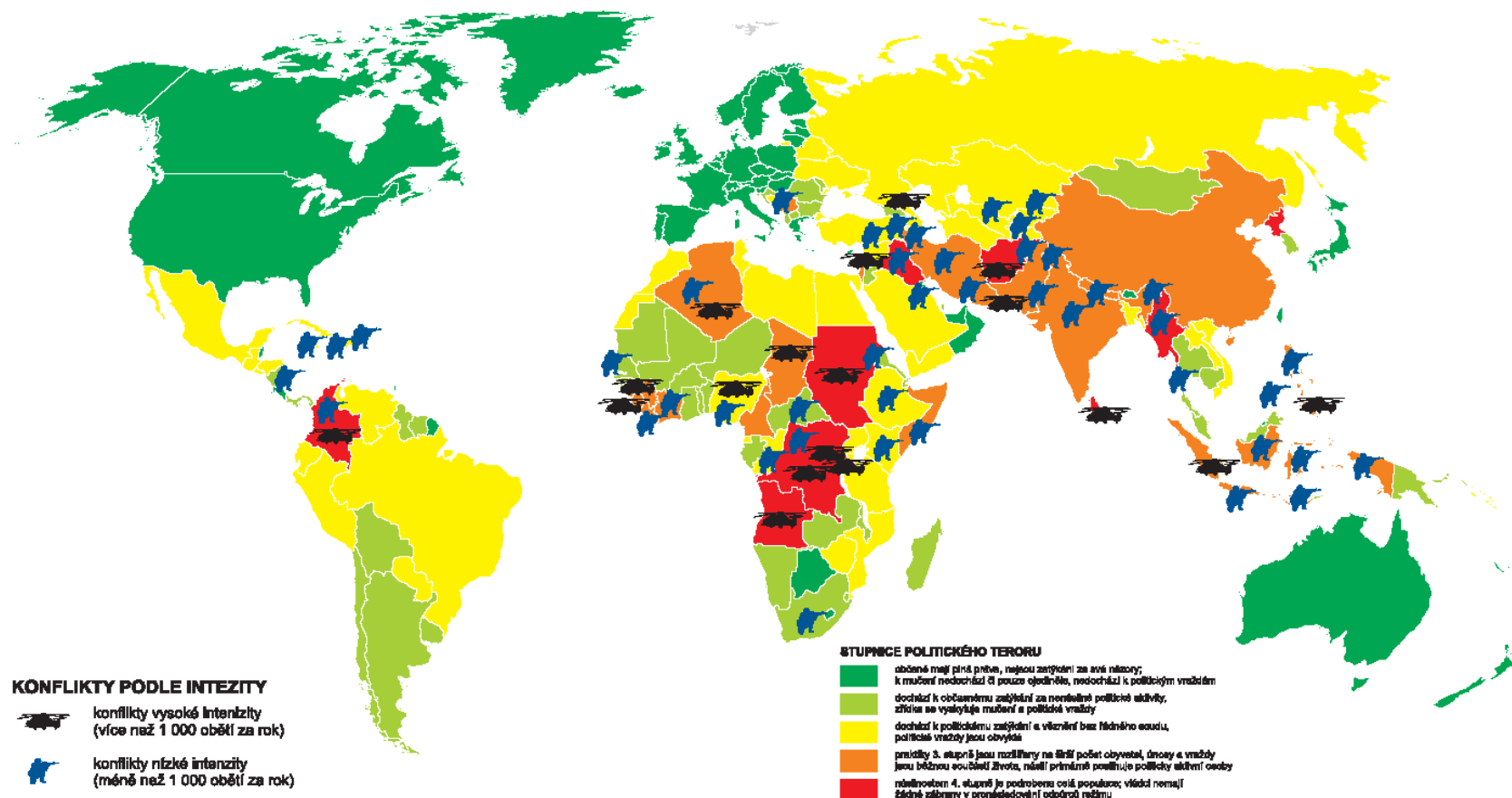
- konflikty se přesouvají z vyspělých zemí do zemí rozvojových, jednoznačně převažují občanské války
- v konfliktech proti sobě stojí aktéři s odlišnou ideologií (spojenci USA a SSSR – mnohdy ale pouze maskované ekonomické nebo kulturní rozdíly)

Konflikty po roce 1990

- konflikty postihují i desintegrující se země Severu
- aktéři sporů se liší nejčastěji kulturními znaky (náboženství / jazyk, „civilizační okruh“)

Současné konflikty

Něco je přeci jen jisté ...

- o některých trendech se vedou spory, na jednom se ale všechny studie shodují:
 - ▣ Před rokem 1950: 80 % všech obětí válečných konfliktů byli vojáci
 - ▣ Po roce 1950: 75 % obětí tvoří civilisté
 - ▣ Současnost: až 90 % obětí jsou civilisté
- po roce 1960 se zjevně jedná o záměr
- nejméně 2/3 současných konfliktů má kořeny v etnických nebo náboženských rozdílech

Řešení konfliktů

Způsoby řešení konfliktu – obecně

- **Únik** – jedna ze stran se dobrovolně separuje od druhé, styky jsou přerušeny
- **Ústupek** – jedna ze stran změní své cíle, by udržela dobré vztahy s protivníkem
- **Útok** – dosažení cíle je důležitější, než narušení / zničení vztahů s protivníkem
- **Kompromis** – obě strany částečně sleví ze svých cílů, aby obě mohly být částečně uspokojeny (chápáno jako „nejspravedlivější“ – v praxi ale může vést k tomu, že jsou obě strany ukřivděny)
- **Dohoda** – hledá se řešení, které obě strany považují za výhodné (na rozdíl od „čistého“ kompromisu nezanechává pocit křivdy, je východiskem k možným dobrým vztahům obou stran)

Reálné možnosti jsou ...

- strany se dohodnou
- silnější strana vyhraje
- zásahem třetí strany je stranám vnuceno řešení
- zmizí předmět sporu (např. zdroj surovin) nebo aktéři zjistí, že jeho rozdělení je efektivnější, než vedení sporu
- u konfliktů s více příčinami dojde k výměně „kus za kus“ (jeden protivník získá A, druhý získá B)
- změní se priority zájmu některého z aktérů (např. po výměně politických elit), podstata sporu přestane být aktuální

Konflikty a mezinárodní společnost

- obecným cílem je napomoci řešení
 - ▣ proč ale ne taktika: „Nechme je vyřídit si to mezi sebou!“
– event. zasahovat vůbec?
- mírové/nenásilné řešení preferováno vůči válce/násilnému řešení
- klíčové otázky:
 - ▣ Lze skutečně trvale řešit každý z probíhajících konfliktů?
 - ▣ Co je to vlastně mír? Jaké řešení považovat za „úspěšné“

Konflikty a mezinárodní společenství

je třeba odlišovat:

□ **Řešení konfliktu**

- = snaha o ukončení bojů/násilí a zároveň o odstranění příčin konfliktu (sporu o statky/hodnoty), tj. o uspokojení základních požadavků obou stran; důležité jsou často institucionální změny, nové sociální vztahy vedoucí k odstranění „obrazu nepřítele“ (např. vznik EU mj. jako řešení francouzsko-německého konfliktu)

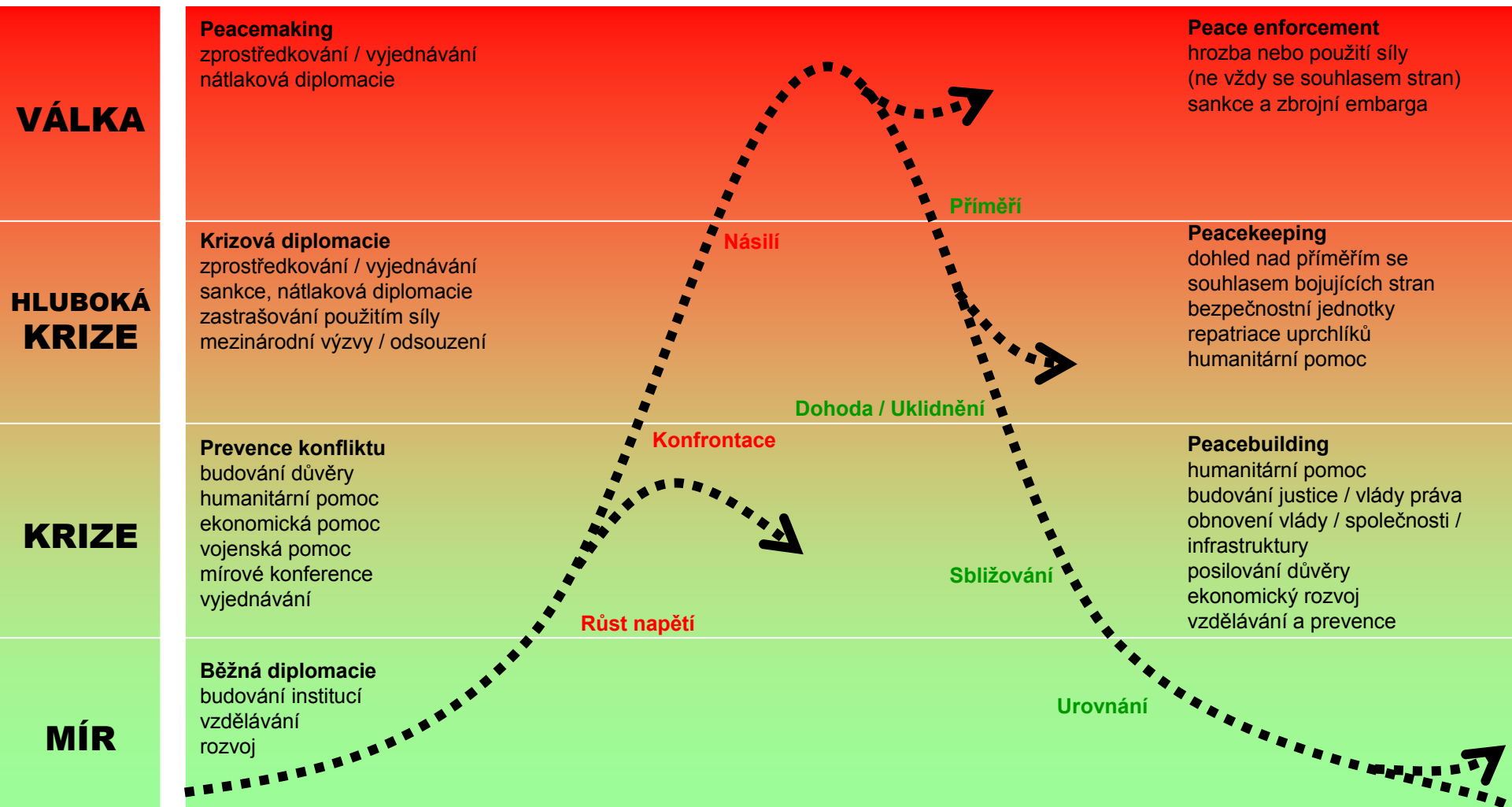
□ **Management konfliktu**

- = (pouze) snaha o ukončení bojů/násilí, případně snaha o redukci jejich destruktivnosti, prevence dalšího nárůstu konfliktu (např. odsun/vyhnání Němců z ČSR po 2. světové válce)

Řešení konfliktu

- Při řešení konfliktu je dosažen tzv. **pozitivní mír**, u managementu jsou často bojující strany jen odděleny za použití vojenské síly z vnějšku – tzv. **negativní mír**
- **do 90. let:** jednoznačně převládal názor, že mezinárodní společenství se má do konfliktů „vměšovat“ jen ve smyslu managementu konfliktu
 - ▣ Nejefektivnější management konfliktu je **separace aktérů konfliktu**
- v současnosti preference odstranění příčin, naopak separace je chápána jako nežádoucí / nepřípustný postup
 - ▣ Nejefektivnější se zatím jeví strategie „mír za rozvoj“ – masivní rozvojová pomoc „výměnou“ za dodržování míru
 - ▣ Tento postup je ale drahý a efektivita není jasná (právní prostředí v krizových oblastech apod.)

Management mezinárodního konfliktu

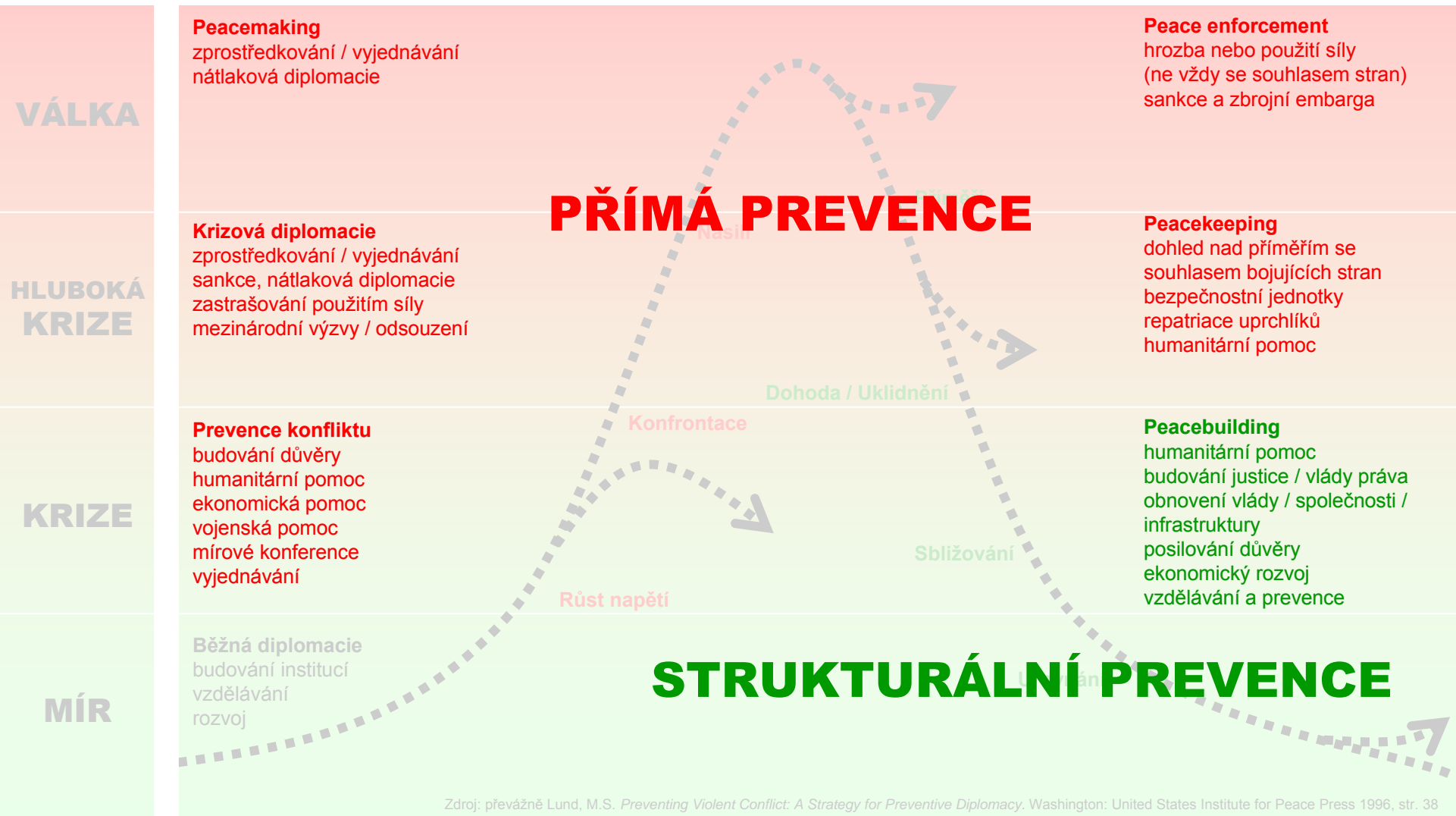

Prevence konfliktu

Od 90. let 20. století zjevná snaha o včasné rozpoznání konfliktní situace a odstranění jejích příčin ještě před vypuknutím a eskalací konfliktu (prevence konfliktu). Prevence může být:

- ▣ **přímá** (lehká, minimální)
- ▣ **strukturální** (hluboká, maximální)

Management mezinárodního konfliktu

Kdo má řešit konflikty?

- Výzkumem konfliktů se zabývá řada organizací, prostředky na jejich řešení má jen několik aktérů:
 - aktéři konfliktu
 - některé mezinárodní organizace (OSN, NATO, EU?)
 - sousední země, regionální mocnosti
 - Velmoci (USA, Rusko, Čína ...)

Výzkum míru

Pozitivní mír x spravedlnost

Dosažení míru naráží na řadu morálních dilemat (jak v teorii, tak v „praktické“) rovině:

- **Usmíření** (*Reconciliation*)
- **Válečné zločiny** (*War crimes*) – hraje stále větší roli, protože roste podíl civilních obětí konfliktů
- **Individuální odpovědnost**
- **Řešení problému příslušníků ozbrojených složek**

Morální dilemata míru

- Méně patrná jsou morální dilemata míru v těch případech, kdy konflikt skončí vítězstvím jedné strany
 - vítěz určuje, co je a co není mravné

Příklad ... dvě události:

- vesnice obsazena ozbrojenými oddíly podléhajícími vedení státu, dospělí muži zastřeleni, ženy a děti deportovány, vesnice vypálena
 - akci přímo nařídilo vedení státu
 - po změně politických poměrů byli hlavní aktéři potrestáni
 - 173 bezprostředních a 167 následných obětí, tj. **340 lidí**
- malé městečko obsazeno armádou a nepravidelnými ozbrojenými oddíly, které 4 dny systematicky vyvražďovaly dospělé muže, ženy a děti byly deportovány
 - účast státu je sporná
 - po 2 letech byly události vyšetřovány, pachatelé byli amnestováni
 - **763** těl nalezeno v hromadných hrobech, počet obětí zřejmě vyšší

10. červen 1942 – Lidice

3.–7. 6. 1945 – Postoloprty

na vodovod z Vrby a elektrické závody Kadaň se postaraly o dokonalejší veřejné osvětlení. Časté jarní záplavy a následné ničení pozemků a polí omezila průběžně prováděná regulace řeky Ohře. Zajímavá je dlouhodobá a poměrně úspěšná snaha městské rady o vysazování a rozšiřování zelených ploch v rámci města, která v té době byla spíše výjimkou a svědčí o vyvážené koncepci rozvoje města.

Každodenní život částečně omezoval vypjatou nacionální nesnášenlivost, protože soužití v jednom městě nutilo Čechy i Němce ke spolupráci a kompromisům. Nástup nacismu v sousedním Německu a následný rychlý rozmach henleinovského hnutí ve druhé polovině 30. let ale vedly k obnovení národnostních třenic a od roku 1937, ve kterém Postoloprty navštívil vůdce sudetoněmecké strany K. Henlein, docházelo k neustálým vzájemným sporům i násilným střetům. Po odstoupení pohraničních oblastí Československa po mnichovské dohodě v roce 1938 se město stalo součástí německé Třetí říše. Na silnici k Lounům, kudy probíhala státní hranice mezi Německem a Protektorátem Čechy a Morava, vznikla celnice s hraniční závorou.

Válečná léta přinesla silné poněmčení města, protože většina českých obyvatel uprchla před násilím dále do vnitrozemí. Postoloprťští Němci zpočátku radostně vítali nové poměry, zejména nadšeně přejmenovávali ulice, ale s tím, jak se měnil průběh války v neprospěch Třetí říše, stoupaly lidské ztráty a měnil se i postoj značné části obyvatel. S blížícím se koncem války procházeli přes Postoloprty tzv. národní hosté, Němci prchající před postupující východní frontou, a také zajatci a političtí vězňové, jejichž pochod smrti na jaře 1945 poskytl hrůznou podívanou. Napětí posledních dnů války, kdy se německé jednotky chystaly k poslednímu zoufalému odporu a rozhlas přinášel dramatické zprávy o pražském povstání, ukončil příjezd jednotek Rudé armády v ranních hodinách 9. května 1945. V Postoloprtch se téhož dne ujal správy Národní výbor a spolu s ozbrojenými dobrovolníky dosáhl postupného uklidnění situace.

Válka ovšem zanechala hluboké stopy v myšlení a jednání lidí a nahromaděná nenávisť v podstatě znemožnila klidné soužití obou národností. Do Postoloprt se pomalu vraceli dřívější čeští obyvatelé a ze širšího okolí přicházeli další čeští dosídlenci, kteří dostávali přidělené opuštěné německé statky a živnosti. Postoloprty se měly stát sídlem velitelství 1. československé divize, a proto zde došlo k mimořádným opatřením. Již počátkem června 1945 byli místní Němci soustředěni do internačního střediska v kasárnách a část do bývalého výcvikového tábora Hitlerjugend v bažantnici, kde ostrahu vykonávala jednotka revoluční gardy. Internovaní Němci byli pro nedostatek pracovní síly posíláni především na práce na polích a v dílnách. Životní podmínky a zacházení zejména v táboře v bažantnici byly velmi špatné, což se projevilo značným nárůstem úmrtnosti. Torzovitě prameny nedovolují přesnější pohled, podle jednoho náhodně dochovaného záznamu zemřelo během prvních pěti měsíců existence tábora více než sto lidí, ovšem skutečný počet zatím nelze zjistit. Docházelo i k masovým popravám a podle pozdějších záznamů o utajené exhumaci ostatků zde zahynulo více než 700 osob. Po postupném odsunu Němců během roku 1946 silně poklesl počet obyvatel, jen pomalu vyrovnávaný příchodem rodin volyňských Čechů v následujících letech.

Ačkoliv odstraňování válečných křivd s sebou přineslo v mnoha případech křivdy nové a zpočátku chaotické poměry byly rájem pro nejrůznější kriminální živly i bezcharakterní jedince, život města se pomalu vracel do normálních kolejí s všedními radostmi a starostmi a začala nová kapitola jeho dlouhých a bohatých dějin.

Přehled významných historických událostí:

polovina 6. stol. n.l.	příchod Slovanů
konec 11. stol.	založení benediktinského kláštera Brána Apoštolů
poč. 12. stol.	1. písemná zmínka o Postoloprtch v Kosmově kronice
r. 1420	zničení kláštera husity
r. 1454	Louny předávají městečko a 16 obcí králi Jiřímu z Poděbrad
r. 1480	Postoloprty kupují bratři Jindřich, Beneš a Ludvík z Weitmile
r. 1510	povýšení Postoloprt do městského stavu